

বলিন চেতিয়া

বনাম

জগদীশ ভূঞা আৰু অন্যান্য

[মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰ.চি. লাহোটি আৰু ন্যায়াধীশ জি.পি. মাথুৰ]

জন প্রতিনিধিত্ব আইন, ১৯৫১ — ধাৰা ১১৬এ — অধীনত আপীল — গ্রহণৰ পৰ্যায়ত আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ক্ষমতা — ৰায় দিয়া হৈছিল:

উচ্চতম ন্যায়ালয় নিয়মাবলী, ১৯৬৬ — আদেশ XV, নিয়ম ৫এ — উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ অনুমতি প্ৰাপ্ত আপীলৰ সৈতে জড়িত আদেশ XV-ৰ খণ্ড II-ত নিয়ম ৫এ সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে — ইয়াক উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ সন্মুখত দাখিল কৰা সকলো ধৰণৰ পৰিনিয়ত আপীলৰ সৈতে জড়িত বুলি ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰি — ভাৰতৰ সংবিধান, ১৯৫০ — অনুচ্ছেদ ১৪৫।

শব্দ আৰু খণ্ডবাক্য — “আপীল” — ৰ অৰ্থ।

আপীলকাৰীগৰাকী অসম ৰাজ্যৰ বিধানসভা নিৰ্বাচনৰ এগৰাকী প্ৰাৰ্থী আছিল। তেওঁ নিৰ্বাচনত পৰাজিত হৈছিল। তেওঁৰ নিৰ্বাচন আবেদন উচ্চ ন্যায়ালয়ে খাৰিজ কৰিছিল।

এই আপীল তেওঁ জন প্রতিনিধিত্ব আইন, ১৯৫১-ৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত দাখিল কৰিছে। যেতিয়া এই আপীল এই আদালতৰ সন্মুখত ৰখা হৈছিল, ই আপীলকাৰীক গ্রহণযোগ্যতাৰ প্ৰশ্নত শুনিব পাৰিব বুলি অনুভৱ কৰিছিল, অৰ্থাৎ, এই আপীল দ্বি-পাক্ষিক শুনানিৰ বাবে মঞ্জুৰ কৰিব পাৰি নে নোৱাৰি সেয়া পৰ্যবেক্ষণ কৰিব বিচাৰিছিল। এই আপীল পৰিনিয়ত প্ৰথম আপীল হোৱাৰ বাবে ইয়াক ন্যায়সংগত অধিকাৰ হিচাপে দ্বি-পাক্ষিক শুনানিৰ বাবে স্বীকাৰ কৰিব লাগে আৰু স্বাভাৱিকতেই প্ৰতিবাদীসকললৈ জাননী জাৰি কৰিব লাগিব বুলি জনাই আপীলকাৰীয়ে আদালতৰ পদক্ষেপক প্ৰতিহত কৰিছিল। তেওঁ পুনৰ জনায় যে গ্রহণযোগ্যতাৰ সন্দৰ্ভত শুনানিৰ উদ্দেশ্যে আবেদনখন আদালতৰ সন্মুখত তালিকাভুক্ত কৰাৰ প্ৰয়োজন নাছিল; বৰঞ্চ পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে নিজেই উত্তৰদাতাসকলক জাননী জাৰি কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিব লাগিছিল আৰু কেৱল পেপাৰ-বুক তৈয়াৰ কৰা, নথিপত্ৰ দাখিল কৰা আদিৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দেশনা বিচাৰিহে আবেদনখন গ্ৰহণ কৰিব লাগিছিল।

আপীলকাৰীৰ যুক্তিসমূহ প্ৰত্যাখ্যান কৰি আৰু আপীলটোক প্ৰাৰম্ভিক শুনানি (অৰ্থাৎ গ্ৰহণযোগ্যতাৰ সন্দৰ্ভত শুনানি)-ৰ বাবে উত্থাপন কৰাৰ বাবে নিৰ্দেশ প্ৰদান কৰি, আদালতে

বায় দিছিল: ১. যদিও আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত আপীল কৰাটো ন্যায়সংগত, তথাপিও গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণৰ পৰ্যায়ত আপীলটো সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ এই আদালতৰ অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতা কাঢ়ি লোৱা হোৱা নাই। এনে ক্ষমতা কেৱল ব্যতিক্ৰমৰ দ্বাৰাহে ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব যেনে, কোনো আপীলৰ ক্ষেত্ৰত আদালতে নিশ্চিত অনুভৱ কৰিব লাগিব যে সেই আপীলে তথ্য বা আইনৰ এনে কোনো প্ৰশ্ন উত্থাপন নকৰে যাৰ কাৰণে এই আদালতে শুনানিৰ পূৰ্বে প্ৰতিপক্ষক জাননী প্ৰেৰণ কৰিবলগীয়া হ'ব। [৭০৬-এইচ; ৭০৭-এ]

২. জন প্ৰতিনিধিত্ব আইনৰ ধাৰা ১১৬এ আৰু ১১৬চি সাধাৰণভাৱে পাঠ কৰিলে দেখা যায় যে ধাৰা ৯৮ বা ধাৰা ৯৯-ৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ে গৃহীত কৰা প্ৰতিটো আদেশৰ বাবে উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ওচৰত আপীল প্ৰযোজ্য হ'ব। আইন আৰু তথ্য, দুয়োটাৰে যিকোনো প্ৰশ্নৰ ওপৰত শুনানি মুকলি থাকে। এনে প্ৰতিটো আপীল উচ্চ ন্যায়ালয়ে ইয়াৰ মূল দেৱানী অধিকাৰক্ষেত্ৰ প্ৰয়োগ কৰি প্ৰদান কৰা যিকোনো চূড়ান্ত আদেশৰ পৰা এক প্ৰথম আপীলৰ শুনানি আৰু নিৰ্ণয়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য কাৰ্যপ্ৰণালী অনুসাৰে যিমান পাৰি সিমান সামঞ্জস্যতা ৰাখি উচ্চতম ন্যায়ালয়ে শুনানি আৰু নিৰ্ণয় কৰিব। ধাৰাবাহিকতাৰ বিসংগতিৰ ক্ষেত্ৰত দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ বিধানসমূহে আইনখন আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়মসমূহত থকা বিধানসমূহক স্থান দিব। এনে আপীলৰ সম্পৰ্কত উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলী অতিৰিক্তভাৱে প্ৰযোজ্য। [৬৯৭- এফ-জি]

৩. সংবিধানৰ ১৪৫ নং অনুচ্ছেদে প্ৰদান কৰা ক্ষমতা ব্যৱহাৰ কৰি গঠন কৰা উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলী, ১৯৬৬-ত এনে আপীলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য পদ্ধতিৰ ব্যৱস্থা কৰা হোৱা নাই। যদিহে কেৱল আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত আপীলৰ শুনানিৰ পদ্ধতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ বাবে নিয়মাৱলীৰ গঠন কৰা হ'লহেঁতেন, তেন্তে হয়তো একপক্ষীয় শুনানিৰ ব্যৱস্থা নকৰাকৈ পঞ্জীয়কে প্ৰতিবাদীসকলৰ ওচৰত আপীল দাখিলৰ জাননী জাৰি কৰাৰ বাবে বা আপীল প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ বাবে ৰখাৰ বাবে, আদালতে এক নিৰ্দিষ্ট ব্যৱস্থা কৰিব পাৰিলেহেঁতেন। [৬৯৭-এইচ; ৭০৪-বি]

৪. নিয়ম ৫এ এই পৰিস্থিতিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয় কাৰণ ইয়াক উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ দ্বাৰা অনুমোদন প্ৰাপ্তিৰে কৰা আপীলৰ সৈতে জড়িত, নিয়মাৱলীৰ খণ্ড II, আদেশ XV-ত অন্তৰ্ভুক্ত

কৰা হৈছে। নিয়ম ৫এ-ক এই আদালতৰ সন্মুখত দাখিল কৰা সকলো ধৰণৰ পৰিনিয়ত আপীলৰ সৈতে জড়িত বুলি ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰি। ইয়াৰ বিপৰীতে আমি দেখিবলৈ পাপুঁ যে উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলীত পৰিনিয়ত আপীলৰ সৈতে জড়িত পৃথক বিধান আছে। [৭০৩-ডি, এফ]

মেছাৰ্ছ গোলচা ইনভেষ্টমেণ্ট (পি) লিমিটেড বনাম শান্তি চন্দ্ৰ বাফনা, [১৯৭০] ৩ এছ.চি.চি. ৬৫, গোচৰৰ পাৰ্থক্য দেখুওৱা হৈছে।

৫.১ 'আপীল' শব্দটোৰ সংজ্ঞা জন প্ৰতিনিধিত্ব আইন বা দেৱানী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯০৮-ত পোৱা নাযায়। ইয়াৰ স্বাভাৱিক আৰু সাধাৰণ অৰ্থত আবেদন হৈছে এনে এক প্ৰতিকাৰ যাৰ দ্বাৰা নিম্ন মঞ্চই দিয়া সিদ্ধান্তৰ শুদ্ধতা পৰীক্ষা কৰাৰ উদ্দেশ্যে কোনো নিম্ন আদালতৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত কাৰণক উচ্চ আদালতৰ আগত ৰখা হয়। [৬৯৮-ই]

৫.২ আপীলৰ অধিকাৰ যিকোনো আপীলকাৰীৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু মূল্যবান অধিকাৰ, আৰু সাধাৰণতে সেই আপীলকাৰী বিবাদিত সিদ্ধান্তৰ দ্বাৰা ক্ষুদ্ৰ ব্যক্তি হয়। কাৰ্যবিধি আইনৰ আদেশ ৪১-ৰ নিয়ম ১১-ৰ উপ-নিয়ম (১) অনুসৰি আপীল আদালতে অভিলিখিতকৰণৰ বাবে পঠোৱাৰ পিছত যদি উপযুক্ত বুলি ভাবে আৰু আপীলকাৰীৰ শুনানিৰ বাবে এটা দিন নিৰ্ধাৰণ কৰাৰ পিছত, যি আদালতৰ আন্তৰ্গত পৰা আপীল দাখিল কৰা হয় সেই আদালতলৈ আৰু প্ৰতিপক্ষলৈ জাননী প্ৰেৰণ নকৰাকৈয়ে আপীলটো খাৰিজ কৰিব পাৰে। যদিও আদালতে শুনানিৰ এনে তাৰিখৰ কাৰ্যবিধিৰ বা আপীলৰ শুনানিৰ পদ্ধতিৰ এনে পদক্ষেপৰ কোনো বিশেষ নাম নিদিয়, ন্যায়িক মহলত ইয়াক সাধাৰণতে 'প্ৰস্তাৱৰ শুনানি' বা 'গ্ৰহণযোগ্যতাৰ সন্দৰ্ভিত শুনানি' বা 'প্ৰাৰম্ভিক শুনানি' বুলি কোৱা হয়। আপীল এটাই কেৱল এটা আইনৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিব পাৰে আৰু আপীল আদালতে নিম্ন আদালতৰ অভিলিখিত নথি খুজি নপঠোৱাকৈ সেই আইনৰ প্ৰশ্নটোৰ ওপৰত আপীলটো দ্বিপাক্ষিকভাৱে শুনানিৰ যোগ্য নেকি সেই বিষয়ে প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ সময়ত মতামত দিব পাৰে। [৬৯৮-এফ-এইচ, ৬৯৯-এ]

৬. উচ্চ ন্যায়ালয় সমন্বিতে আপীল আদালত সমূহৰ আপীল এটা সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা আছে। তেনে ক্ষমতা আপীল আদালতৰ অধিকাৰ ক্ষেত্ৰৰ অন্তৰ্ভুক্ত। সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰথম আপীলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰাৰ বাবে এই সতৰ্কতাৰ সৈতে উপলব্ধ থাকে যে এই ক্ষমতা কেৱল ব্যতিক্ৰমতহে প্ৰয়োগ কৰা হ'ব আৰু যদিহে প্ৰথম আপীল আদালত এই সম্পৰ্কে নিশ্চিত হয় যে আপীলটো ইমানেই অদৰকাৰী যে ই আইন আৰু

তথ্য সম্পৰ্কীয় কোনো ধৰণৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন নকৰে, প্ৰতিপক্ষক উপস্থিত হ'ব আহ্বান জনালে সেয়া কেৱল সময় আৰু ধনৰ অপচয়হে হ'ব আৰু আদালতৰ বাবে এক অতি নিৰৰ্থক কাৰ্য হ'ব। সম্পূৰ্ণভাৱে আপীল খাৰিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগকাৰী প্ৰথম আপীল আদালতে এই সম্পৰ্কে স্পষ্টতা প্ৰদান কৰি এক স্পীকিং অৰ্ডাৰ (এক প্ৰকাৰৰ আদেশ য'ত সিদ্ধান্ত আৰু নিৰ্দেশনাৰ লগতে সেই সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱাৰ কাৰণো সন্নিবিষ্ট কৰা হয়) জাৰি কৰিব লাগে যে এই আদালতে ইয়াৰ সন্মুখত উপস্থাপন কৰিবলগীয়া আইন আৰু/বা তথ্যৰ আবেদনবোৰ চাইছে আৰু এইবোৰৰ ওপৰত আলোচনা কৰি পাইছে যে ইয়াৰ কোনো উপযোগিতা বা সাৰমৰ্ম নাই আৰু লগতে সেই আদেশত ইয়াৰ কাৰণৰ চমু বিৱৰণী উল্লেখ কৰিব লাগে। এইটো, ক্ষুদ্ৰ আপিলকাৰীয়ে কাষ চাপিব পৰা যিকোনো উচ্চতৰ আদালতৰ বিবেচনাৰ বাবে জৰুৰী, যাতে তেনে উচ্চ আদালতে সন্তুষ্ট হ'ব পাৰে যে সম্পূৰ্ণভাৱে আপীল খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা ন্যায়িকভাৱে আৰু সচেতনভাৱে ব্যতিক্ৰম হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। এই নিয়মটো উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয় কাৰণ ই চূড়ান্ত আদালত আৰু আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰা সিদ্ধান্তকে ধৰি, এই আদালতৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে কোনো আপীল দাখিল কৰিব পৰা নাযায়। [৭০২-জি-এইচ; ৭০৩-এ-বি; ৬৯৯-ই]

উমাকান্ত বিষ্ণু জুনানকৰৰ বনাম প্ৰমিলাবাই আৰু আন এজন (১৯৭৩) ১ এছ.চি.চি. ১৫২; মহাদেৱ টুকাৰম ভেটালে আৰু অন্যান্য বনাম শ্ৰীমতী সুগন্ধা আৰু আন এজন (১৯৭৩) ৩ এছ.চি.চি. ৭৪৬ আৰু কিৰণমল য়ুমেৰলাল বৰাণা মৰৱাৰী বনাম দন্যানবা বাজিৰাও খোত আৰু অন্যান্য (১৯৮৩) ৪ এছ.চি.চি. ২২৩ গোচৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা হৈছে।

এছ.পি. খান্না বনাম এছ.এন. ঘোষ (১৯৭৬) টেক্স এল.আৰ. ১৭৪০, অনুমোদন জনোৱা হৈছে।

শ্বাহৰুজ্জা মণ্ডল বনাম বাংগু মণ্ডল আৰু অন্যান্য, ১৩ চি.ডব্লিউ.এন. ১৪৩ আৰু জগদীছ চন্দ্ৰ দাস বনাম চন্দ্ৰ মোহন দাস এ.আই.আৰ. (১৯২০) পাটনা ৫০৯ গোচৰৰ প্ৰসংগ উত্থাপন কৰা হৈছে।

৭.১. যদিও আপীলটো বিধিগত আৰু ন্যায়সংগত হিচাপে দাখিল কৰা হৈছে, প্ৰথম আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা অন্তৰ্ভুক্ত বুলি ধৰিব লাগিব আৰু সেয়েহে এই আদালতৰ ওপৰত প্ৰয়োজনীয় হিচাপে ন্যস্ত কৰিব লাগিব। [৭০৫-জি]

সীতা ৰাম আৰু অন্যান্য বনাম উত্তৰ প্ৰদেশ ৰাজ্য (১৯৭৯) ২ এছ.চি.চি. ৬৫৬ গোচৰ ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু আন এজন বনাম বধুবীৰ সিং (মৃত) এল.আৰ.চ আদি (১৯৮৯) ২ এছ.চি.চি. ৭৫৪ গোচৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা হৈছে।

৭.২. সাধাৰণতে প্ৰমাণৰ মূল্যায়ন কৰি পোৱা ফলাফল, বিশেষকৈ যেতিয়া এনে প্ৰমাণ মৌখিক হয়, আপীলৰ জৰিয়তে হস্তক্ষেপ কৰা নহয়; যদিও বিচাৰ আদালতে ভুল পন্থা গ্ৰহণ কৰা বুলি সন্দেহ হ'লে বা অন্যায় কৰা বুলি প্ৰমাণিত হ'লে, এই আদালতৰ ভুলটো শুধৰণি কৰি ন্যায় প্ৰদান কৰাৰ কেৱল ক্ষমতাই নহয়, বৰঞ্চ দায়বদ্ধতাও থাকিব। [৭০৬-জি]

সুৰিন্দৰ সিং বনাম হৰদিয়াল সিং আৰু অন্যান্য (১৯৮৫) ১ এছ.চি.চি. ৯১ গোচৰৰ প্ৰসংগ উত্থাপন কৰা হৈছে।

দেৱানী আপীল অধিকাৰ ক্ষেত্ৰ: ২০০৩ চনৰ দেৱানী আপীল নং ৭৩৭৬।

২০০১ চনৰ ই.পি. নং ৯-ত অসমস্থিত গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ১৫.০৭.২০০৩ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা।

আপীলকাৰীৰ হৈ সুশীল কুমাৰ জৈন, এ.পি. ধামিজা, প্ৰদীপ অগৰৱাল, পুনীত জৈন, এইচ.ডি. থানভি আৰু এল.পি. সিং।

প্ৰতিপক্ষৰ হৈ প্ৰজ্ঞান পি. শৰ্মা, আৰু ড° কৈলাশ চান্দ।

মুখ্য ন্যায়াধীশ, আৰ.চি. লাহোটি। জন প্ৰতিনিধিত্ব আইন, ১৯৫১-ৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত এখন আপীল দাখিল কৰা মাত্ৰেই, সেই পৰ্যায়ত, আপীলৰ গুণগত মানৰ ওপৰত

ন্যায়িক বিবেচনা প্ৰয়োগ নকৰাকৈ প্ৰতিবাদীক অৱশ্যস্বাৰী আৰু নিয়মিতভাৱে জাননী প্ৰদান কৰিব লাগে নে? আপীল যিমানৈই মূল্যহীন নহওক কিয়, তাক সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা এই আদালতৰ নাই নেকি? এইবোৰেই প্ৰশ্ন সিদ্ধান্তৰ বাবে উত্থাপন কৰা হৈছে; আপীলকাৰীৰ হৈ বিদ্বান অধিবক্তাই দৃঢ়তাৰে দিয়া **যুক্তি**ৰ বাবে ধন্যবাদ।

আপীলকাৰীগৰাকী অসম ৰাজ্যৰ বিধানসভা নিৰ্বাচনৰ এগৰাকী প্ৰাৰ্থী আছিল। তেওঁ নিৰ্বাচনত পৰাজিত হৈছিল, লগতে উচ্চ ন্যায়ালয়তো পৰাজিত হৈছিল য'ত নিৰ্বাচিত প্ৰাৰ্থীজনৰ নিৰ্বাচনক বিচাৰৰ বিষয় হিচাপে লৈ তেওঁ দাখিল কৰা নিৰ্বাচনী আবেদন বিচাৰৰ জৰিয়তে খাৰিজ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছিল। তেওঁ বৰ্তমানৰ আবেদনখন জন প্ৰতিনিধিত্ব আইন, ১৯৫১ (ইয়াৰ পিছত চমুকৈ 'আইন' বুলি কোৱা হ'ব)-ৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত দাখিল কৰিছে।

যেতিয়া এই আপীল এই আদালতৰ সন্মুখত ৰখা হৈছিল, আমি আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাক **গ্ৰহণযোগ্যতা**ৰ প্ৰশ্নত শুনিবৰ বাবে ইচ্ছুক আছিলোঁ, যাৰ অৰ্থ হ'ল, এই আপীল দ্বি-পাক্ষিক শুনানিৰ বাবে মঞ্জুৰ কৰিব পাৰি নে নোৱাৰি তাক পৰ্যবেক্ষণ কৰা। এই আপীল পৰিনিয়ত প্ৰথম আপীল হোৱাৰ বাবে ইয়াক অধিকাৰ হিচাপে দ্বি-পাক্ষিক শুনানিৰ বাবে স্বীকাৰ কৰিব লাগে আৰু স্বাভাৱিকতেই প্ৰতিবাদীসকললৈ জাননী জাৰি কৰিব লাগিব বুলি জনাই আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই আদালতৰ পদক্ষেপক প্ৰতিহত কৰিছিল। আনকি, আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই এই পৰ্যন্ত যুক্তি উত্থাপন কৰিছিল যে গ্ৰহণযোগ্যতাৰ সন্দৰ্ভত শুনানিৰ উদ্দেশ্যে আপীলখন আদালতৰ সন্মুখত তালিকাভুক্ত কৰাৰ প্ৰয়োজন নাছিল; বৰঞ্চ পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে নিজেই উত্তৰদাতাসকলক জাননী জাৰি কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিব লাগিছিল আৰু কেৱল **পেপাৰ-বুক তৈয়াৰ** কৰা, নথিপত্ৰ দাখিল কৰা আদিৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দেশনা বিচাৰিহে আবেদনখন দাখিল কৰিব লাগিছিল। অন্য ধৰণে ক'বলৈ হ'লে, আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই দাবী কৰিছিল যে এই পৰ্যায়ত আদালতে দিব পৰা নিৰ্দেশনা হ'ল সেইবোৰ, যিবোৰ চূড়ান্ত শুনানি সম্ভৱ হ'ব পৰাকৈ নথি প্ৰস্তুত কৰাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় হ'ব পাৰে আৰু আপীল 'গ্ৰহণ(admitting)' কৰাৰ বাবে কোনো আদেশৰ প্ৰয়োজনীয়তা নাই।

আমি আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাক শুনিবলৈ, লগতে জাননীৰ জৰিয়তে উপস্থিত হোৱা প্ৰতিপক্ষ (সফল প্ৰাৰ্থী)-ৰ বিদ্বান অধিবক্তাকো শুনিবলৈ।

আইনখনত সন্নিৱিষ্ট প্ৰাসংগিক পৰিনিয়ত বিধানসমূহ হ'ল :-

"১১৬এ। উচ্চতম ন্যায়ালয়ত আপীল - (১) আপাততঃ বলবৎ থকা আন কোনো আইনত সন্নিৱিষ্ট যিকোনো কথা সত্ত্বেও, ধাৰা ৯৮ বা ধাৰা ৯৯-ৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰদান কৰা প্ৰত্যেক আদেশৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা যিকোনো প্ৰশ্নৰ (আইনৰ বা তথ্যৰ) ওপৰত উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ওচৰত আপীল দাখিল কৰিব পৰা যায়।

(২) এই অধ্যায়ৰ অধীনত প্ৰতিটো আপীলৰ, ধাৰা ৯৮ বা ধাৰা ৯৯-ৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ আদেশৰ তাৰিখৰ পৰা ত্ৰিশ দিনৰ ভিতৰত, সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হ'ব :

যদিহে উচ্চতম ন্যায়ালয়ে উক্ত ত্ৰিশ দিনৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পিছত আপীল গ্ৰহণ কৰিব পাৰে যদি আপীলকাৰীয়ে সন্তুষ্ট হয় যে সেই সময়সীমাৰ ভিতৰত আপীলটোক অগ্ৰাধিকাৰ নিদিয়াৰ পৰ্যাপ্ত কাৰণ আছিল।

১১৬চি। আপীলৰ কাৰ্যপ্ৰণালী - (১) এই আইনখনৰ বিধানসমূহ আৰু যদি তাৰ অধীনত কোনো নিয়ম গঠন কৰা হয়, তেতিয়া সেই নিয়মসমূহ সাপেক্ষে, ইয়াৰ মূল দেৱানী অধিকাৰক্ষেত্ৰ প্ৰয়োগ কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰদান কৰা যিকোনো চূড়ান্ত আদেশৰ পৰা এক আপীলৰ শুনানি আৰু নিৰ্ণয়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য কাৰ্যপ্ৰণালী অনুসাৰে যিমান পাৰি সিমান সামঞ্জস্যতা ৰাখি উচ্চতম ন্যায়ালয়ে প্ৰত্যেক আপীলৰ শুনানি আৰু নিৰ্ণয় কৰিব; আৰু দেৱানী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯০৮ (১৯০৮-ৰ ৫)-ৰ সকলো বিধান আৰু এনে আপীলৰ সম্পৰ্কত আদালতৰ নিয়মাৱলী (নিৰাপত্তা প্ৰদান আৰু আদালতৰ যিকোনো আদেশ কাৰ্যকৰী কৰাৰ বিধানসমূহকে ধৰি), যিমানদূৰ হ'ব পাৰে, প্ৰযোজ্য হ'ব।"

XXX

XXX

XXX

XXX"

ওপৰোক্ত বিধানসমূহ সাধাৰণভাবে পাঠ কৰিলে দেখা যায় যে ধাৰা ৯৮ বা ধাৰা ৯৯-ৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ে গৃহীত কৰা প্ৰতিটো আদেশৰ বাবে উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ওচৰত আপীল প্ৰযোজ্য হ'ব। আইন আৰু তথ্য, দুয়োটাৰে যিকোনো প্ৰশ্নৰ ওপৰত শুনানি মুকলি থাকে। এনে প্ৰতিটো আপীল উচ্চ ন্যায়ালয়ে ইয়াৰ মূল দেৱানী অধিকাৰক্ষেত্ৰ প্ৰয়োগ কৰি প্ৰদান কৰা যিকোনো চূড়ান্ত আদেশৰ পৰা এক প্ৰথম আপীলৰ শুনানি আৰু নিৰ্ণয়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য কাৰ্যপ্ৰণালী অনুসাৰে যিমান পাৰি সিমান সামঞ্জস্যতা ৰাখি উচ্চতম ন্যায়ালয়ে শুনানি আৰু নিৰ্ণয় কৰিব। ধাৰাবাহিকতাৰ বিসংগতিৰ ক্ষেত্ৰত দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ বিধানসমূহে

আইনখন আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়মসমূহত থকা বিধানসমূহক স্থান দিব। এনে আপীলৰ সম্পৰ্কত উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলী অতিৰিক্তভাৱে প্ৰযোজ্য।

সংবিধানৰ ১৪৫ নং অনুচ্ছেদে প্ৰদান কৰা ক্ষমতা ব্যৱহাৰ কৰি গঠন কৰা উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলী, ১৯৬৬-ত এনে আপীলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য পদ্ধতিৰ ব্যৱস্থা কৰা হোৱা নাই। বি.আৰ. আগৰৱালৰ এখন গ্ৰন্থ 'চুপ্ৰীম ক'ৰ্ট প্ৰেকটিছ এণ্ড প্ৰচিডিউৰ'-ত আমি তলত দিয়া অংশটো পাওঁ (১৩৮ পৃষ্ঠাত):-

“জন প্ৰতিনিধিত্ব আইন, ১৯৫১-ৰ অধীনত আপীল দাখিল আৰু শুনানিৰ বাবে উচ্চতম ন্যায়ালয়ে কোনো সুকীয়া নিয়ম প্ৰণয়ন কৰা নাই। নিৰ্বাচনী আপীলৰ পদ্ধতি দেৱানী আপীলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ হোৱা পদ্ধতিৰ দৰে একেই হ'ব।

নিৰ্বাচনী আপীল দাখিল কৰাৰ লগে লগে নম্বৰ দি প্ৰাথমিক নিৰ্দেশনাৰ বাবে আদালতৰ সন্মুখত ৰখা হয়। নিৰ্বাচনী আবেদনক সাধাৰণতে ক্ষিপ্ৰ আপীল হিচাপে গণ্য কৰা হয়। আদালতে আপীল পেপাৰ-বুক প্ৰস্তুত কৰাৰ সন্দৰ্ভত নিৰ্দেশনা দিয়ে। সাধাৰণতে নিৰ্দেশ দিয়া হয় যে নথি-পত্ৰ সাজু হোৱাৰ লগে লগে আপীলসমূহ আদালতৰ সন্মুখত শুনানিৰ বাবে দাখিল কৰিব লাগে। বাকী কাৰ্যপদ্ধতি আন সাধাৰণ আপীলৰ দৰেই। আপীলৰ আবেদনত ২৫০ টকা আদালত-মাচুল দিব লাগিব।”

পঞ্জীয়ন কাৰ্যালয়ে আমাক দৃষ্টিগোচৰ কৰাইছে যে আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনৰ আপীলকে ধৰি সকলো পৰিনিয়ত আপীল আদালতৰ সন্মুখত গ্ৰহণযোগ্যতাৰ সন্দৰ্ভত শুনানিৰ বাবে ৰখা হয়, যদিহে নিয়মত আন বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰা হোৱা নাই। ইয়াৰ উপৰিও আঙুলিয়াই দিয়া হৈছে যে বিগত সময়ত কেইবাটাও গোচৰত এনে আপীল গ্ৰহণযোগ্য নহয় বুলি আৰু উত্তৰদাতাসকলক নজনোৱাকৈয়ে আৰম্ভণিতে খাৰিজ কৰা হৈছে।

‘আপিল’ শব্দটোৰ সংজ্ঞা আইনখন বা দেৱানী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯০৮ (ইয়াৰ পিছত ‘কাৰ্যবিধি আইন’, চমুকৈ)-তও পোৱা নাযায়। ইয়াৰ স্বাভাৱিক আৰু সাধাৰণ অৰ্থত আবেদন হৈছে এনে এক প্ৰতিকাৰ যাৰ দ্বাৰা নিম্ন মঞ্চই দিয়া সিদ্ধান্তৰ শুদ্ধতা পৰীক্ষা কৰাৰ উদ্দেশ্যে কোনো নিম্ন আদালত/মঞ্চৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত কাৰণক উচ্চ আদালত/মঞ্চৰ আগত ৰখা হয়। আপীলৰ অধিকাৰ যিকোনো আপীলকাৰীৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু মূল্যবান অধিকাৰ, যি আপীলকাৰী সাধাৰণতে বিবাদিত সিদ্ধান্তৰ দ্বাৰা ক্ষুদ্ৰ ব্যক্তি হয়। কাৰ্যবিধি আইনৰ আদেশ ৪১-ৰ নিয়ম ১১-ৰ উপ-নিয়ম (১) অনুসৰি আপীল আদালতে অভিলিখিতকৰণৰ বাবে পঠোৱাৰ

পিছত যদি উপযুক্ত বুলি ভাবে আৰু আপীলকাৰীৰ শুনানিৰ বাবে এটা দিন নিৰ্ধাৰণ কৰাৰ পিছত, যি আদালতৰ আজ্ঞাৰ পৰা আপীল দাখিল কৰা হয় সেই আদালতলৈ আৰু প্ৰতিপক্ষলৈ জাননী প্ৰেৰণ নকৰাকৈয়ে আপীলটো খাৰিজ কৰিব পাৰে। যদিও আদালতে শুনানিৰ এনে তাৰিখৰ কাৰ্যবিধিৰ বা আপীলৰ শুনানিৰ পদ্ধতিৰ এনে পদক্ষেপৰ কোনো বিশেষ নাম নিদিয়, ন্যায়িক মহলত ইয়াক সাধাৰণতে ‘প্ৰস্তাৱৰ শুনানি’ বা ‘গ্ৰহণযোগ্যতাৰ সন্দৰ্ভত শুনানি’ বা ‘প্ৰাৰম্ভিক শুনানি’ বুলি কোৱা হয়। সাধাৰণতে আপীল আদালতে, আৰু বিশেষকৈ প্ৰথম আপীল আদালতে নিম্ন আদালতৰ অভিলিখিত নথি নিজৰ সন্মুখত বিচাৰে। কিন্তু এইটো সদায় প্ৰয়োজনীয় নহয়। আপীল এটাই কেৱল এটা আইনৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিব পাৰে আৰু আপীল আদালতে নিম্ন আদালতৰ অভিলিখিত নথি খুজি নপঠোৱাকৈ সেই আইনৰ প্ৰশ্নটোৰ ওপৰত আপীলটো দ্বিপাক্ষিকভাৱে শুনানিৰ যোগ্য নেকি সেই বিষয়ে প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ সময়ত মতামত দিব পাৰে। প্ৰথম আপীল সাধাৰণতে আইন আৰু তথ্য, উভয়ৰে প্ৰশ্নৰ শুনানিৰ বাবে মুকলি থাকে আৰু আপীল আদালতৰ হাতত মূল আদালতে দিব পৰা সকলো আদেশ দিয়াৰ ক্ষমতা থাকে। আপীলৰ আৰম্ভণিতে ইয়াক খাৰিজ কৰাৰ বাবে আপীল আদালতৰ ওপৰত ন্যস্ত কৰা বিবেচনা হৈছে ন্যায়িক বিবেচনা আৰু ইয়াক ইচ্ছাকৃতভাৱে বা চৰ্চ বা মইমতালিৰে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰি। আপীল আদালতে সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজৰ ক্ষেত্ৰত সেই বিবেচনা কাচিৎহে আৰু কেৱল ব্যতিক্ৰমৰ দ্বাৰাহে ব্যৱহাৰ কৰে। কিন্তু, ইয়াক আপীল আদালতৰ হাতত আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে আৰু আৰম্ভণিতে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা নথকাৰ সমতুল্য বুলি ক’ব নোৱাৰি। সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজৰ এনে ক্ষমতা, কোনো এটা গোচৰৰ তথ্য আৰু পৰিস্থিতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি, প্ৰতিবাদীক জাননী জাৰি কৰাৰ আগতে আৰু আনকি নিম্ন আদালতৰ অভিলিখিত নথি খুজি পঠোৱাৰ আগতেও ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। একেদৰে আপীল আদালতে আপীল সম্পূৰ্ণকৈ গ্ৰহণ বা নাকচ কৰাৰ ক্ষমতা লাভ কৰে, লগতে আজ্ঞাৰ কোনো বিশেষ অংশৰ সন্দৰ্ভত আপীলটো আংশিকভাৱে গ্ৰহণ কৰাৰ আৰু আংশিকভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা লাভ কৰে, যদিহে দুয়োটা অংশক বিচ্ছিন্ন কৰিব পৰা যায়। এবাৰ আপীল গ্ৰহণ হোৱাৰ পিছত আপীল আদালতে, অতি ব্যতিক্ৰমী গোচৰৰ বাহিৰে, আপীলৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া কোনো ভিত্তিত বাধা দিব নোৱাৰিব। য’ত আপীল আদালতে প্ৰতিপক্ষক জাননী জাৰি নকৰাকৈয়ে প্ৰথম আপীল খাৰিজ কৰাৰ সপক্ষে নিজৰ বিবেচনা প্ৰয়োগ কৰে, তেনে কৰাৰ কাৰণসমূহ নথিভুক্ত কৰি ৰখাৰ আশা কৰা হয়। কাৰণসমূহ এনেকৈ নথিভুক্ত কৰি ৰখাটো প্ৰয়োজনীয় য’ত

সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ আদেশ উচ্চ আদালতৰ সন্মুখত প্ৰত্যাহ্বান জনোৱাৰ বাবে মুকলি থাকে। এই নিয়মটো উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয় কাৰণ ই চূড়ান্ত আদালত আৰু আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰা সিদ্ধান্তকে ধৰি, এই আদালতৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে কোনো আপীল দাখিল কৰিব পৰা নাযায়।

হাতত থকা বিষয়টোৰ সৈতে প্ৰাসংগিক ন্যায়িক মতামত সন্নিবিষ্ট কেইটামান ইতিপূৰ্বে সিদ্ধান্ত লোৱা গোচৰৰ প্ৰসংগ উত্থাপন কৰাটো উপযোগী হ'ব।

প্ৰথম আপীল আদালতে আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতাৰ বিষয়ৰ সৈতে জড়িত *উমাকান্ত বিষ্ণু জুনানকৰ বনাম প্ৰমিলাবাই আৰু আন এজন (১৯৭৩) ১* এছ.চি.চি. ১৫২ গোচৰত, উচ্চতম ন্যায়ালয়ে *মহাদেৱ টুকাৰম ভেটালে আৰু অন্যান্য বনাম শ্ৰীমতী সুগন্ধা আৰু আন এজন (১৯৭৩) ৩* এছ.চি.চি. ৭৪৬ গোচৰত লোৱা পূৰ্বৰ মতামত পুনৰবাৰ উল্লেখ কৰে আৰু ৰায় দিয়ে যে বিচাৰযোগ্য বিষয়বস্তু উত্থাপন কৰা এক আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰা উচিত নহয়। যি নহওঁক, তেনে ক্ষমতাৰ উপলব্ধতাক নাকচ কৰা হোৱা নাছিল। কোনো পৰিস্থিতিত উচ্চ ন্যায়ালয়ে কাৰণ নিদিয়াকৈ প্ৰথম আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰিব পাৰে নেকি সেই প্ৰশ্নটো আদালতে লক্ষ্য কৰিছিল আৰু মত প্ৰকাশ কৰিছিল যে সেই গোচৰৰ বিশেষ পৰিস্থিতিত এনে বহল প্ৰশ্ন এটাৰ বিবেচনা কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নাছিল। *শ্বাহৰুল্লা মণ্ডল বনাম বাংগু মণ্ডল আৰু অন্যান্য, ১৩* চি.ডব্লিউ.এন. ১৪৩ গোচৰৰ অধীনত আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ সময়ত কাৰণ উল্লেখ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত খণ্ড ন্যায়ালয়ে গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। আপীল এটা সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰা আপীল আদালতে গোচৰৰ তথ্যৰ ওপৰত স্বতন্ত্ৰ ৰায় প্ৰয়োগ কৰা আৰু তাৰ তদন্তৰ ফলাফল তাৰ ৰায়ত প্ৰকাশ কৰাটো (যিমানহেই চমু নহওক কিয়) কৰ্তব্যবদ্ধ।

জগদীছ চন্দ্ৰ দাস বনাম চন্দ্ৰ মোহন দাস এ.আই.আৰ. (১৯২০) পাটনা ৫০৯ গোচৰত খণ্ড বিচাৰপীঠে এটা *লেটাৰ্চ পেটেণ্ট আপীল* (এজন ন্যায়াধীশৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে আবেদকাৰীয়ে [ক্ষুদ্ৰ পক্ষ] একেখন আদালতৰ আন এখন বিচাৰপীঠলৈ কৰা আপীল)-ৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিছিল। আদালতৰ নিয়মত পঞ্জীয়কে নিজকে এই সন্দৰ্ভত সন্তুষ্ট কৰিবলৈ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল যে আপীলটো সময়ৰ ভিতৰত দাখিল কৰা হৈছে, পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে ষ্টাম্প লগোৱা হৈছে আৰু নিয়ম মানি চলিছে, আৰু যদি সেইবোৰ কৰা হৈছে, তেন্তে প্ৰথম আপীল গ্ৰহণ কৰি প্ৰতিপক্ষক জাননী জাৰি কৰি যিখন বিচাৰপীঠত এনে আপীল নিযুক্ত কৰা হৈছিল সেই বিচাৰপীঠৰ আগত

ৰাখিবলৈ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। তথাপিও আদালতে বিচাৰপীঠৰ ক্ষমতা স্বীকাৰ কৰিছিল যে যদি প্ৰতিপক্ষক জাননী জাৰি কৰাৰ বাবে কোনো গোচৰ ৰুজু কৰা হয় তেন্তে প্ৰতিপক্ষক জাননী নিদিয়াকৈ আপীলকাৰী বা তেওঁৰ উকীলক মাতিব পাৰে। ৰায় দিয়া হৈছিল যে ঠিক আদেশ XLI নিয়ম ১১-ৰ অধীনৰ গোচৰৰ দৰে একেদৰে কাৰ্য ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰি আদালতে প্ৰতিপক্ষক মাতি নপঠোৱাকৈ লেটাৰ্চ পেটেণ্ট আপীল খাৰিজ কৰিব পাৰে। যদি আপীল গ্ৰহণ কৰা হয় আৰু আদালতে আপীলকাৰীৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰি অৱশেষত আপীল নিষ্পত্তি কৰাৰ আগতে প্ৰতিপক্ষৰ শুনানি ল'ব বিচাৰে, তেন্তে সেয়া কৰিব পাৰে কিন্তু যদি আপীল খাৰিজ কৰা হয়, তেন্তে প্ৰতিপক্ষক জাননী প্ৰদান কৰা আৰু শুনানি লোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই।

এছ.পি. খান্না বনাম এছ.এন. ঘোষ (১৯৭৬) টেক্স এল.আৰ. ১৭৪০, কোম্পানী আইন, ১৯৫৬-ৰ ধাৰা ৪৮৩ বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ খণ্ড বিচাৰপীঠৰ বিবেচনাৰ বাবে আহিছিল। ধাৰা ৪৮৩-ত উল্লেখ আছে যে আদালতে কোম্পানী এটা বন্ধ কৰাৰ বিষয়ত যিকোনো আদেশ বা সিদ্ধান্তৰ পৰা আপীল সেই একেখন আদালতৰ ওচৰত, একে ধৰণেৰে, আৰু একে চৰ্তৰ অধীনত 'দাখিল কৰা' হ'ব, যিদৰে আদালতৰ সাধাৰণ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰৰ গোচৰত আদালতৰ যিকোনো আদেশ বা সিদ্ধান্তৰ পৰা আপীল দাখিল কৰা হয়। 'কৰা হ'ব' শব্দটোৰ ব্যৱহাৰে স্পষ্ট কৰি দিয়ে যে বিধানটোৱে প্ৰদান কৰা আপীলৰ অধিকাৰ আইনগতভাৱে সঠিক বা ন্যাযসংগত। কিন্তু, খণ্ড বিচাৰপীঠে ৰায় দিছিল যে ধাৰা ৪৮৩-ৰ অধীনত আপীল আদালতে গ্ৰহণৰ পৰ্যায়ত আপীলৰ যোগ্যতাৰ ওপৰত শুনানি গ্ৰহণ কৰাৰ কৰ্তৃত্ব আছে আৰু আপীলত উত্থাপিত বিতৰ্কটোৰ প্ৰাইমা ফেচি কোনো সাৰমৰ্ম আছে নে নাই সেই সিদ্ধান্ত লোৱাৰ কৰ্তৃত্ব আছে। এই বিধানে আদালতৰ প্ৰাৰম্ভিক বা গ্ৰহণৰ পৰ্যায়ত মূল্যহীন আপীল খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতাত কোনো ধৰণৰ প্ৰতিবন্ধকতা আৰোপ কৰা নাই আৰু কেৱল আপীল দাখিল কৰাটোৱেই ই স্বীকৃতি পোৱাৰ সমতুল্য হ'ব আৰু চূড়ান্ত শুনানিৰ বাবে যোগ্যতা লাভ কৰিব বুলি ক'ব নোৱাৰি। এই বিধানটোৱে স্পষ্টভাৱে প্ৰতিকাৰৰ ব্যৱস্থা কৰিছে আৰু ইয়াৰ উদ্দেশ্য আদালতৰ ক্ষমতাৰ ব্যৱহাৰ সীমিত বা নিয়ন্ত্ৰণ কৰা নহয়, আৰু সেয়েহে, ধাৰা ৪৮৩-ৰ অধীনত আপীলক আন যিকোনো দেৱানী আপীলৰ দৰেই গণ্য কৰি কাৰ্যব্যৱস্থা আগবঢ়াই নিব লাগিব। আপীল গ্ৰহণ কৰাৰ পৰ্যায়ত ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা, আপীল আদালতৰ চূড়ান্ত শুনানিৰ বাবে আগবঢ়োৱাৰ অনুপযুক্ত অযোগ্য আপীল খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা কাঢ়ি লোৱা নহয়।

বোম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ে মেছাৰ্ছ গোলচা ইনভেষ্টমেণ্ট (পি) লিমিটেড বনাম শান্তি চন্দ্ৰ বাফনা (১৯৭০) ৩ এছ.চি.চি. ৬৫-ৰ প্ৰসংগ উত্থাপন কৰিছিল, য'ত বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয় নিয়মাবলীৰ অধ্যায় XLII (তাৰ নিয়ম ৯৬৫, ৯৬৬, ৯৬৬এ) ব্যাখ্যা কৰাৰ সময়ত এই আদালতে লক্ষ্য কৰিছে যে যিবোৰ আপীলৰ গ্ৰহণযোগ্যতা নিশ্চিত কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়, এই আপীলসমূহ প্ৰাৰম্ভিক গ্ৰহণযোগ্যতা নিশ্চিতকৰণৰ পৰ্যায়ৰ মাজেৰে যোৱাৰ প্ৰয়োজন নোহোৱাকৈ সম্পূৰ্ণ শুনানিৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিব লাগে। এই সিদ্ধান্তৰ ব্যাখ্যা কৰিছিল বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ খণ্ড বিচাৰপীঠে। *এছ.পি. খান্নাৰ গোচৰত* (চুপ্ৰা) বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়দানৰ পৰা তলত দিয়া অংশসমূহ উদ্ধৃত কৰিবলৈ আমি আগ্ৰহী:

“এনে আপীলৰ গঠন আৰু ইয়াৰ কাৰ্যপদ্ধতিত, জাননী জাৰি কৰাৰ পিছত চূড়ান্ত শুনানিৰ দৰে গ্ৰহণযোগ্যতাৰ নিশ্চিতকৰণৰ পৰ্যায়টোও আমাৰ বাবে মৌলিক যেন লাগে। আদালতে বিতৰ্কৰ ক্ষেত্ৰত নিজৰ বিবেচনা প্ৰয়োগ কৰিব পৰাকৈ আৰু প্ৰশ্নৰ আৱৰ্তত থকা আদেশটো উচ্চতৰ ন্যায়ালয়ে পুনৰ বিবেচনা কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে নে নাই সেইটো জানিবলৈ বিষয়সমূহ গ্ৰহণযোগ্যতাৰ বিবেচনা কৰিবৰ বাবে ৰখা হয়। ইয়াৰ বাবে সাধাৰণতে আপীল কৰা পক্ষৰ (আপীলকাৰী) যুক্তি শুনাতো জড়িত হৈ থাকে। ইয়াত এইটো নিহিত হৈ থাকে যে, এই পৰ্যায়ত আদালতে আবেদন দাখিল কৰা আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে সিদ্ধান্ত ল'ব পাৰে আৰু প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা মূল আদেশক সমৰ্থন কৰিব পাৰে। আপীল গ্ৰহণ কৰাৰ পৰ্যায়ত এনে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আপীল আদালতৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ অংশ আৰু যদি কোনো আইনে প্ৰক্ৰিয়াগত নিয়ম স্থাপন কৰি স্পষ্টভাৱে এই কৰ্তৃত্ব প্ৰদান কৰে তেন্তে এই কৰ্তৃত্বক প্ৰভাৱিত কৰিব পাৰা যায় নে নাযায় সেই সম্পৰ্কে আমি অনিশ্চিত। প্ৰাৰম্ভিক গ্ৰহণৰ পৰ্যায়ৰ বাবে আদালতৰ সন্মুখত বিষয়বস্তু উত্থাপন কৰাটো কেৱল এটা প্ৰক্ৰিয়াগত পদক্ষেপ নহয়, ইয়াৰ সৈতে আপীল আদালতে নিজৰ ন্যায়িক ক্ষমতা ব্যৱহাৰ কৰি সিদ্ধান্ত লোৱাও জড়িত হৈ থাকে। সাধাৰণতে যদি কৰ্তৃত্ব বিধি প্ৰদত্ত হয়, আমি এইটো ধৰি ল'বলৈ নিবিচাৰিম যে সেই কৰ্তৃত্বৰ প্ৰভাৱ, আদালতৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰিব পৰা আৰু গ্ৰহণৰ পৰ্যায়ত আপীল এটাৰ পৰৱৰ্তী পৰ্যায়লৈ আদালতৰ বিবেচনাৰ বাবে আগবঢ়াৰ যোগ্যতা সন্দৰ্ভত ঘোষণা কৰিব পৰা ক্ষমতা ৰোধ কৰিব পৰা কোনো পদ্ধতিগত নিয়মৰ দ্বাৰা হ্ৰাস কৰা হ'ব।

"গ্ৰহণ"ৰ লগত জড়িত এই সকলোবোৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ স্পষ্ট ন্যায়িক কাৰ্যকাৰিতা আৰু স্বীকৃতি আছে। ন্যায়িক পদানুক্ৰমত উচ্চ আদালতৰ সন্মুখত অনা বিষয়সমূহৰ ক্ষিপ্ৰ আৰু নিশ্চিত নিষ্পত্তিৰ বাবে ই প্ৰগতিত বৰঙণি যোগায়। দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনে আদেশ XLI, আৰ. ১১, চি.পি. ক'ড-ৰ দৰে ব্যৱস্থা প্ৰণয়ন কৰি গ্ৰহণৰ পৰ্যায়ত আপীল নাকচ কৰাৰ স্পষ্ট অনুমতি দিয়ে। তেনে ব্যৱস্থা অবিহনেও আমি ভাবিম, যে আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ সন্মুখত আপীলকাৰীয়ে উত্থাপন কৰা প্ৰাইমা ফেচি (প্ৰথম দৰ্শনত) কোনো গুৰুত্ব নথকা, অগ্ৰহণযোগ্য ক্ৰটিয়ুক্ত, সীমাবদ্ধতা তথা অযোগ্যতাৰে যুক্ত বিষয়বস্তুৰ ওপৰত তেওঁক শূন্য আৰু আপীল খাৰিজ কৰাৰ বাবে আপীল অধিকাৰ ক্ষেত্ৰক সমৰ্থ কৰাটো অন্তৰ্নিৰ্মিত (sic) সহজাত। আপীলৰ গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণ কৰা পৰ্যায় হিচাপে গণ্য কৰা এই পৰ্যায়টোৱে ৰাজহুৱা আৰু ব্যক্তিগত সময়ৰ লগতে খৰচৰ অপচয়ৰ পৰাও মোকদ্দমা এটা সুৰক্ষিত কৰিব পাৰে। সেইটোৱে কাৰ্যকৰীভাৱে অযোগ্য আৰু বিৰাজিকৰ মোকদ্দমা চিনাক্ত কৰিব পাৰে। বিধিৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা আপীলৰ ৰূপ বিবেচনা কৰাৰ সময়ত এই সকলোবোৰ কাৰকৰ লক্ষ্য ৰাখিব লাগিব। ধাৰা ৪৮৩-ৰ বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনত কৰা আপীলক ব্যতিক্ৰম হিচাপে আৰু আপীলৰ গ্ৰহণযোগ্যতাৰ নিৰ্ধাৰণৰ পৰ্যায়ত নিহিত এই সকলোবোৰ ন্যায়িক লগতে ন্যায়পূৰ্ণ বিবেচনাক আঁতৰাই পেলোৱা বুলি গণ্য কৰিব নোৱাৰিব। আমি ভালদৰে লক্ষ্য কৰিব পাৰো যে কোম্পানী বিষয়ত আপীলৰ গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণৰ পৰ্যায়টো প্ৰযোজনাধিক বা অদৰকাৰী নহয়। আচলতে ইয়াৰ লগত আপীল আদালতৰ কৰ্তৃত্বৰ উল্লেখযোগ্য ব্যৱহাৰ জড়িত হৈ আছে, যাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ আইনী প্ৰভাৱ আছে। যদিহে কোনো কাৰণত সেই পৰ্যায়টো আঁতৰাই দিয়া নহয়, তেন্তে ৪৮৩ নং ধাৰাৰ অধীনত কৰা আপীলত গ্ৰহণযোগ্যতাৰ নিৰ্ধাৰণৰ পৰ্যায়ত শূন্য হ'ব নোৱাৰে বুলি ধৰাটো ন্যায় বা উচিত নহ'ব। আমি ইতিমধ্যে দেখুৱাইছো যে *মেছাৰ্ছ গোলচা* এ.আই.আৰ. (১৯৭০) এছ.চি. ১৩৫০ (চুপ্ৰা) গোচৰত যি পৰ্যবেক্ষণ কৰা হৈছিল এই আদালতৰ নিয়মৰ প্ৰসংগত আছিল আৰু ইয়াতকৈ বেছি একো নাছিল। আইনখনৰ ৪৮৩ নং ধাৰাৰ অধীনৰ এক আপীলত আপীল আদালতে গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰূপনৰ পৰ্যায়ত আপীলটোৰ যোগ্যতা নিৰূপন কৰিবলৈ ক্ষমতাহীন বা আপীল আদালতক আপীলটো খাৰিজ কৰাৰ পৰা বিৰত ৰখা হয়, যদিওবা আপীলটো মূল্যহীন হয় - এইদৰে বিধিবদ্ধ কৰা বুলি সেই

পৰ্যবেক্ষণক আৰু অধিক বিস্তাৰিত বা যুক্তিসংগতভাৱে সম্প্ৰসাৰিত কৰিব নোৱাৰি। এইটো ভুলদৰে বুজা যায় যে কোনো ৰায়ৰ পৰা লোৱা সম্ভাৱ্য যুক্তিসংগত সিদ্ধান্তবোৰ ৰায়দানৰ মূল যুক্তিৰ সৈতে একে নহয়, আৰু সেইদৰে অতীতৰ সিদ্ধান্তসমূহ বা পূৰ্বদৃষ্টান্তসমূহ প্ৰয়োগ কৰাটো বিপদজনক।”

আমি আইনৰ এই মতামতৰ সৈতে সন্মত।

কিৰণমল য়ুমেৰলাল বৰাণা মৰৱাৰী বনাম দন্যানবা বাজিৰাও খোত আৰু অন্যান্য (১৯৮৩) ৪ এছ.চি.চি. ২২৩ গোচৰত, এই আদালতে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ‘খাৰিজ কৰা হ’ল’ বুলি একেবাৰতেই আপীল খাৰিজ কৰা প্ৰথা গ্ৰহণযোগ্য বুলি স্বীকাৰ কৰা নাই, যদিহে তেনে আপীলত আইন আৰু তথ্যৰ ভিন্ন তথা গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰা হয়।

সেইদৰে, এইটো স্পষ্ট যে উচ্চ ন্যায়ালয় সমন্বিতে আপীল আদালত সমূহৰ আপীল এটা সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা আছে। তেনে ক্ষমতা আপীল আদালতৰ অধিকাৰ ক্ষেত্ৰৰ অন্তৰ্গত। সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰথম আপীলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰাৰ বাবে এই সতৰ্কতাৰ সৈতে উপলব্ধ থাকে যে এই ক্ষমতা কেৱল ব্যতিক্ৰমতহে প্ৰয়োগ কৰা হ’ব আৰু যদিহে প্ৰথম আপীল আদালত এই সম্পৰ্কে নিশ্চিত হয় যে আপীলটো ইমানেই অদৰকাৰী যে ই আইন আৰু তথ্য সম্পৰ্কীয় কোনো ধৰণৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন নকৰে, প্ৰতিপক্ষক উপস্থিত হ’ব আহ্বান জনালে সেয়া কেৱল সময় আৰু ধনৰ অপচয়হে হ’ব আৰু আদালতৰ বাবে এক অতি নিৰর্থক কাৰ্য হ’ব। সম্পূৰ্ণভাৱে আপীল খাৰিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগকাৰী প্ৰথম আপীল আদালতে এই সম্পৰ্কে স্পষ্টতা প্ৰদান কৰি এক স্পীকিং অৰ্ডাৰ (এক প্ৰকাৰৰ আদেশ য’ত সিদ্ধান্ত আৰু নিৰ্দেশনাৰ লগতে সেই সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱাৰ কাৰণো সন্নিবিষ্ট কৰা হয়) জাৰি কৰিব লাগে যে এই আদালতে ইয়াৰ সন্মুখত উপস্থাপন কৰিবলগীয়া আইন আৰু/বা তথ্যৰ আবেদনবোৰ চাইছে আৰু এইবোৰৰ ওপৰত আলোচনা কৰি পাইছে যে ইয়াৰ কোনো উপযোগিতা বা সাৰমৰ্ম নাই আৰু লগতে সেই আদেশত ইয়াৰ কাৰণৰ চমু বিৱৰণী উল্লেখ কৰিব লাগে। এইটো, ক্ষুদ্ৰ আপীলকাৰীয়ে কাষ চাপিব পৰা যিকোনো উচ্চতৰ আদালতৰ বিবেচনাৰ বাবে জৰুৰী, যাতে তেনে উচ্চ আদালতে সন্তুষ্ট হ’ব পাৰে যে সম্পূৰ্ণভাৱে আপীল খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা ন্যাযিকভাৱে আৰু সচেতনভাৱে ব্যতিক্ৰম হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

আপীলকাৰীৰ বিধান অধিবক্তা, শ্ৰী এছ. কে. জৈনে উচ্চতম ন্যায়ালয় নিয়মাৱলী, ১৯৬৬-ৰ আদেশ নং XV- ৰ নিয়ম ৫এ-ৰ ওপৰত বলিষ্ঠ আস্থা অৰ্পন কৰিছে। ৫এ নিয়মত তিনি ধৰণৰ আপীলৰ তালিকাভুক্ত কৰা হৈছে যিবোৰ "পঞ্জীয়ন হ'লে আদালতৰ সন্মুখত এক্স-পাৰ্টে (একপক্ষীয়) শুনানিৰ বাবে ৰখা হ'ব যিয়ে হয় ইয়াক সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰিব পাৰে বা জাননী জাৰি কৰাৰ নিৰ্দেশ দিব পাৰে..."। তেওঁ মতামত দিছিল যে এই নিয়মত আদালতৰ সন্মুখত প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ বাবে কেৱল কিছুমান বিশেষ শ্ৰেণীৰ আপীলৰ তালিকাভুক্ত কৰাৰ বাবে এক নিৰ্দিষ্ট ব্যৱস্থা কৰা হৈছে আৰু সেই তালিকাত আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত আপীলৰ কথা উল্লেখ কৰা হোৱা নাই আৰু সেয়েহে, *মেছাৰ্ছ গোলচা ইনভেষ্টমেণ্টছ (পি) লিমিটেড* গোচৰৰ (চুপ্ৰা) প্ৰযোজ্যতা পোনপটীয়াকৈ প্ৰাসংগিক হয়, যিয়ে কয় যে গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰূপনৰ বাবে তালিকাভুক্ত কৰিবলগীয়া বুলি উল্লেখ কৰা আপীলৰ বাহিৰে আন আপীলসমূহ এনেদৰে তালিকাভুক্ত কৰিব নোৱাৰি। আমাৰ মতে এই উপস্থাপিত মতৰ যুক্তি ভ্ৰান্তিযুক্ত। জৈন ডাঙৰীয়াই যিটো নিয়ম (নিয়ম ৫এ)-ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছে সেয়া এই পৰিস্থিতিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয় কাৰণ নিয়ম ৫এ নিয়মাৱলীৰ খণ্ড II, আদেশ XV-ত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে, যাৰ শিৰোনাম তলত দিয়া ধৰণৰ:

“খণ্ড II

আপীলীয় ক্ষেত্ৰাধিকাৰ

(এ) দেৱানী আপীল

আদেশ XV

উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ দ্বাৰা অনুমোদন প্ৰাপ্তিৰে কৰা আপীল”

এই নিয়ম ৫এ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ দ্বাৰা অনুমোদন প্ৰাপ্তিৰে কৰা আপীলৰ সৈতে জড়িত আদেশ XV-ৰ খণ্ড II-ত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। নিয়ম ৫এ-ক এই আদালতৰ সন্মুখত দাখিল কৰা সকলো ধৰণৰ পৰিনিয়ত আপীলৰ সৈতে জড়িত বুলি ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰি। ইয়াৰ বিপৰীতে আমি দেখিবলৈ পাওঁ যে উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিয়মাৱলীত পৰিনিয়ত আপীলৰ সৈতে জড়িত পৃথক বিধান আছে, যেনে: আদেশ XX-এ – একচেটিয়া আৰু নিয়ন্ত্ৰণমূলক বাণিজ্য আইন, ১৯৬৯ (১৯৬৯ চনৰ ৫৪)-ৰ ধাৰা ৫৫-ৰ অধীনত দাখিল কৰা আপীল, আদেশ XX-বি – শুল্ক আইন, ১৯৬২ (১৯৬২ চনৰ ৫২)-ৰ ধাৰা ১৩০-ই-ৰ দফা (বি)-ৰ অধীনত আৰু কেন্দ্ৰীয়

আবকাৰী আৰু নিমখ আইন, ১৯৪৪ (১৯৪৪ চনৰ ১)-ৰ ধাৰা ৩৫-এল-ৰ অধীনত দাখিল কৰা আপীল, আদেশ XX-চি - সন্ত্ৰাসবাদী প্ৰভাৱিত অঞ্চল (বিশেষ আদালত) আইন, ১৯৮৪-ৰ ধাৰা ১৪-ৰ অধীনত দাখিল কৰা আপীল, আদেশ XX-ডি - সন্ত্ৰাসবাদী আৰু বিঘ্নিতকাৰী কাৰ্যকলাপ (প্ৰতিৰোধ) আইন, ১৯৮৫-ৰ ধাৰা ১৬-ৰ অধীনত দাখিল কৰা আপীল, আদেশ XX-ই - সন্ত্ৰাসবাদী আৰু বিঘ্নিতকাৰী কাৰ্যকলাপ (প্ৰতিৰোধ) আইন, ১৯৮৭-ৰ ধাৰা ১৭-ৰ অধীনত দাখিল কৰা আপীল আৰু আদেশ XX-এফ - গ্ৰাহক সুৰক্ষা আইন, ১৯৮৬ (১৯৮৬ চনৰ ৬৮)-ৰ ধাৰা ২৩-ৰ অধীনত দাখিল কৰা আপীল। লক্ষ্যণীয় যে আদেশ XX-এ, XX-বি আৰু XX-এফ-ৰ দ্বাৰা মোকাবিলা কৰা আপীলসমূহ পঞ্জীয়ন হোৱাৰ পিছত আদালতৰ সন্মুখত একপক্ষীয় শুনানিৰ বাবে তালিকাভুক্ত কৰিব লাগিব য'ত আপীলটো সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰিব পাৰি। ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি আৰু ফৌজদাৰী আপীলকে ধৰি বিশেষ অনুমতিৰ আবেদনৰ ক্ষেত্ৰতো তেনেকুৱাই। অধ্যায় XX-চি, XX-ডি আৰু XX-ই-ত আপীলৰ আবেদনখন পোৱাৰ লগে লগে ক্ৰমত ৰখাৰ বাবে পঞ্জীয়ন আৰু নম্বৰ দিয়াৰ বাবে এটা নিৰ্দিষ্ট ব্যৱস্থা আছে, যিটোৰ পিছত পঞ্জীয়কে নিজেই প্ৰতিবাদীসকলক আপীল দাখিলৰ জাননী জাৰি কৰিব। যদিহে কেৱল আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত আপীলৰ শুনানিৰ পদ্ধতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ বাবে নিয়মাৱলীৰ গঠন কৰা হ'লহেঁতেন, তেন্তে হয়তো একপক্ষীয় শুনানিৰ ব্যৱস্থা নকৰাকৈ পঞ্জীয়কে প্ৰতিবাদীসকলৰ ওচৰত আপীল দাখিলৰ জাননী জাৰি কৰাৰ বাবে বা আপীল প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ বাবে ৰখাৰ বাবে, আদালতে এক নিৰ্দিষ্ট ব্যৱস্থা কৰিব পাৰিলেহেঁতেন। মেছাৰ্ছ গোলচা ইনভেষ্টমেণ্টছ (পি) লিমিটেডৰ গোচৰত (চুপ্ৰা) ৭ নং দফাত উল্লেখ কৰা পৰ্যবেক্ষণসমূহ বোধে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ নিয়ম পঢ়ি এই আদালতে লোৱা অনুমানৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছে যে বিশেষভাৱে গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণৰ বাবে উপস্থাপন কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা আপীলসমূহৰ বাহিৰে আন আপীলসমূহ গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণৰ বাবে উপস্থাপন কৰিব নালাগে। সেয়েহে, আপীলকাৰীৰ বাবে বিদ্বান অধিবক্তাই আগবঢ়োৱা যুক্তিৰ কোনো যোগ্যতা নাই।

পুনৰ, যুক্তি দিয়া হৈছিল যে *সীতা ৰাম আৰু অন্যান্য বনাম উত্তৰ প্ৰদেশ ৰাজ্য* (১৯৭৯) ২ এছ.চি.চি. ৬৫৬-ৰ আইনী গোচৰত উচ্চতম ন্যায়ালয় নিয়মাৱলীৰ আদেশ XXI নিয়ম ১৫(১)(চি) আৰু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯৭৩-ৰ ধাৰা ৩৮৪-ৰ অধিকাৰ ক্ষেত্ৰৰ প্ৰসাৰক প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা হৈছিল। আদালতে বিবাদিত বিধানসমূহৰ সাংবিধানিক বৈধতাক সমৰ্থন কৰি লক্ষ্য কৰিছিল যে এইটো ধৰি লোৱাটো যুক্তিসংগত যে আদেশ XXI-ৰ নিয়ম ১৫(১)(চি)-ৰ

অধীনত, আপীলৰ শুনানিৰ পূৰ্বে সাধাৰণতে নথি-পত্ৰসমূহ খুজি পঠোৱা হয়। এই ক্ষেত্ৰতো স্পষ্ট যে আদালতে ফৌজদাৰী আপীলৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিছিল আৰু সেই প্ৰেক্ষাপটত পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল যে আপীলৰ একক অধিকাৰ সংবিধানত সন্নিবিষ্ট থকা জীৱন আৰু স্বাধীনতাৰ নিশ্চয়তাৰ বাবে জৰুৰী প্ৰায় এক সাৰ্বজনীন প্ৰয়োজনীয়তা আৰু যিহেতু মানুহে ভুল কৰিব পাৰে, গতিকে আপীলৰ সম্পূৰ্ণ আৰু ব্যাপক শুনানি, ন্যায়পৰায়ণতা আৰু সঠিক আইনী পদ্ধতি নিশ্চিত কৰাৰ বাবে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান। গতিকে, আদালতে ৰায় দিছিল যে (i) উক্ত নিয়ম ১৫(১)(চি)-ৰ অধীনত সাধাৰণতে নথি-পত্ৰসমূহ খুজি পঠোৱা হয় আৰু উপলব্ধ থাকে; (ii) সাধাৰণ গোচৰৰ ক্ষেত্ৰত আদালতে বিপৰীত পক্ষক জাননী জাৰি কৰিব লাগিব আৰু দুয়োৰে উপস্থিতিত আৰু নথি-পত্ৰৰ উপলব্ধতাত শুনানিৰ সুবিধা দিব লাগিব; (iii) কাৰণসমূহ চূড়ান্ত আদেশত লিপিবদ্ধ কৰিব লাগিব। কিন্তু আদালতে এইটোও ৰায় দিছে যে আপীলৰ প্ৰতিটো অধিকাৰে নথি-পত্ৰ লাভ কৰা, দুয়োপক্ষৰ শুনানি আৰু সিদ্ধান্তৰ সম্পূৰ্ণ কাৰণ দিয়াৰ সকলো অধিকাৰক অন্তৰ্ভুক্ত নকৰে। কেইটামান দৃষ্টান্তমূলক গোচৰ যাৰ বাবে এক্স-পাৰ্ট সংক্ষিপ্ত পদ্ধতি এতিয়াও প্ৰযোজ্য হ'ব সেয়া হ'ল: “যদি আপীলত উপস্থাপন কৰা একমাত্ৰ যুক্তিটো কোনো আইনী বিষয় হয়, যিটো ইতিমধ্যে এই আদালতৰ পূৰ্বৰ সিদ্ধান্তৰ দ্বাৰা নিশ্চিতভাৱে সমাধান কৰা হৈছে, তেন্তে সেই আপীলৰ কাৰ্য-ব্যৱস্থা দীঘলীয়া কৰাটো অপ্ৰয়োজনীয় হ'ব আৰু উদ্দেশ্যবিহীন হ'ব। যি ক্ষেত্ৰত অভিযুক্তই হত্যাৰ দোষ স্বীকাৰ কৰিছে আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰমাণৰ ভিত্তিত স্বীকাৰোক্তিত সন্তুষ্ট হৈ কম শাস্তি প্ৰদান কৰিছে, তেনে ক্ষেত্ৰত কেৱল *এক্স মিজেন্ৰিকৰ্ডিয়া* আপীল কৰাটো এক অদৰকাৰী কাৰ্য হ'ব। যি ক্ষেত্ৰত, কাৰ্যবিধিৰ অধীনত স্পষ্টভাৱে নিৰাময় কৰিব পৰা কেৱল এটা সৰু পদ্ধতিগত অনিয়ম সম্পৰ্কে আপীলকাৰীয়ে আপীল উত্থাপন কৰে, তেতিয়া সম্পূৰ্ণ আপীল শুনানি প্ৰয়োজনীয় নহয়। যেতিয়া ওপৰে ওপৰে চালে আপীল এটাৰ ভিত্তিসমূহ গুৰুত্বহীন, বিৰক্তিকৰ, ত্ৰুটিপূৰ্ণ, সম্পূৰ্ণভাৱে লেহেমীয়া বা সম্পূৰ্ণভাৱে মিঠ্যা প্ৰবৃত্তিযুক্ত হয়, তেনে আপীলৰ কাৰ্যবিধি চলাই নিয়াটো আদালতৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ অপব্যৱহাৰ কৰা হ'ব।” ন্যায়াধীশ কৃষ্ণ আয়াৰে আদালতৰ হৈ কয় যে পূৰ্বৰ তালিকাখন সম্পূৰ্ণ নহয়। ‘সম্ভৱতঃ তালিকাভুক্তবোৰৰ বাহিৰেও আন পৰিস্থিতি বা গোচৰৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে, কিন্তু প্ৰদান কৰা উদাহৰণসমূহে কেৱল আদেশ XXI, নিয়ম ১৫(১)(চি)-ৰ ব্যৱহাৰিক গুৰুত্ব বা প্ৰযোজ্যতা প্ৰদৰ্শন কৰে।’ ন্যায়িকভাৱে সঠিক বা ন্যায়সংগত আৰু অনুমতিৰ দ্বাৰা উত্থাপন কৰা আপীলৰ মাজৰ পাৰ্থক্য এনেদৰে প্ৰণয়ন কৰা হৈছিল:

প্ৰথমটোৰ ক্ষেত্ৰত, নিয়ম হ'ল – 'জাননী, নথি-পত্ৰ আৰু কাৰণ' কিন্তু ব্যতিক্ৰমটো হ'ল (আৰু এই ব্যতিক্ৰমটো আছে) 'আপীলকাৰীয়ে উত্থাপন কৰা সকলো উপকৰণৰ ওপৰত প্ৰাৰম্ভিক শুনানি আৰু খাৰিজ কৰাৰ চমু ভিত্তি।' এই ব্যতিক্ৰম তেতিয়া আহে যেতিয়া প্ৰামাণিক পদ্ধতি অব্যাহত ৰখাৰ কোনো বৈধ কাৰণ বা যোগ্যতা নাথাকে। যিবোৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰকৃততে সন্দেহ থাকে, তেনে ক্ষেত্ৰত যিকোনো অনিশ্চয়তা আপীলকাৰীৰ পক্ষত থাকে, আৰু আপীল অনুমোদনৰ সম্ভাৱনা বেছি নহ'লেও বিৰোধী পক্ষক অৱগত কৰা হয় (দফা ৫৫)। এই আদালতে ৰায় দিছিল যে প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ বাবে তালিকাভুক্ত কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ পৰা বিৰত কৰা নিয়মাৱলীৰ এটা বিধানে "সক্ষম কৰে, বাধ্য নকৰে। ই প্ৰতিটো আপীলত নহয়, কিছুমান বিশেষ পৰিস্থিতিতহে কাম কৰে। ই কেৱল স্পষ্টভাৱে এনে এক গোচৰক সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ আদালতৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত থকা প্ৰতিবন্ধকতা দূৰ কৰে, যিটো গোচৰক বাধ্যতামূলকভাৱে চলাই নিয়া, বিপৰীত পক্ষক সংলগ্ন কৰা, দীৰ্ঘ বল্ববন্ধী নথি-পত্ৰ পৰ্যবেক্ষণ কৰা আৰু সিদ্ধান্তৰ বিতং কাৰণ প্ৰদান কৰাই আদালতৰ কাম-কাজক লেহেমীয়া কৰিব (যিয়ে ন্যায় ব্যৱস্থাটোৰ ক্ষতি কৰিব) যাৰ পৰা কাৰোৱেই একো লাভ নহ'ব, আনকি আপীলকাৰীজনক এক উদ্বেগজনক উৎকৰ্ণাৰ আৱৰ্তত ৰাখি খোৱাটোও একধৰণৰ অন্যায়া।" (দফা ৪৯)। অনুমতিৰ জৰিয়তে কৰা আপীলৰ ক্ষেত্ৰত ন্যায়িকভাৱে ব্যৱহাৰযোগ্য আদালতৰ বিবেচনাই কামত আহে।

মন কৰিবলগীয়া যে *সীতাৰাম আৰু আন্যান্য* গোচৰটোৱেই, আপীলকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা অধিবক্তা শ্ৰী এছ.কে. জৈনে প্ৰদান কৰা যুক্তিৰ জোৰ আৰু গুৰুত্ব ব্যাহত কৰি তুলিছে।

যদিও আপীলটো বিধিগত আৰু ন্যায়সংগত হিচাপে দাখিল কৰা হৈছে, প্ৰথম আপীল সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ ক্ষমতা অন্তৰ্নিহিত বুলি ধৰিব লাগিব আৰু সেয়েহে এই আদালতৰ ওপৰত প্ৰয়োজনীয় হিচাপে ন্যস্ত কৰিব লাগিব। এই আদালতৰ সংবিধান পীঠৰ ভাৰত ৰাষ্ট্ৰ আৰু আন এজন বনাম ৰঘুবীৰ সিং (মৃত) এল.আৰ.চ আদি (১৯৮৯) ২ এছ.চি.চি. ৭৫৪-ৰ সিদ্ধান্ত, এই প্ৰসংগত, যথেষ্ট জ্ঞানদায়ক। আদালতৰ হৈ মতপোষণ কৰি মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰ.এছ. পাঠকে ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ মনোযোগ দাবী কৰা কামৰ পৰিমাণ লক্ষ্য কৰে যিয়ে ন্যায়িক সিদ্ধান্তত নিশ্চয়তা আৰু ধাৰাবাহিকতা বৃদ্ধিৰ পক্ষে আদালতৰ সাধাৰণ নিয়ম হিচাপে সামগ্ৰিক আদালতৰ পৰিৱৰ্তে খণ্ডত বিভাজিত আদালত বহাটো প্ৰয়োজনীয় কৰি তুলিছিল। আদালতৰ কামৰ পৰিমাণ ক্ৰমান্বয়ে বৃদ্ধি হৈছে। পৰম্পৰা আৰু ৰীতি-নীতিৰ দ্বাৰা

বিকশিত এই আদালতৰ ন্যায়মুখী দৃষ্টিভংগী আৰু ‘আমি, ভাৰতৰ জনসাধাৰণ’ৰ আশা পূৰণৰ হেঁপাহতেই এই আদালতে কেতিয়াবা ব্যক্তিগত গোচৰতো অন্যায় আঁতৰোৱাৰ বাবে নিজৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰ প্ৰয়োগ কৰিছে, যদিও সংবিধান নিৰ্মাতাসকলে আদালতখনক কেৱল সাংবিধানিক সমস্যাসমূহৰ সমাধানত মনোনিৱেশ কৰা সংযুক্ত আদালত হ'ব বুলি আশা কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত গোচৰসমূহৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ বাবে যিমান পাৰি দ্ৰুতগতিত অবিৰতভাৱে কাম কৰাৰ পিছতো, আৰু ‘ন্যায়ৰ বিলম্ব’ আৰু ‘ন্যায়ৰ খৰখেদা’ – এই দুয়োটা চৰম পৰ্যায় সাৱধানে এৰাই চলা সত্ত্বেও ইয়াৰ বকেয়া গোচৰৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাইছে। কেতিয়াবা আদালতে গোচৰসমূহৰ মোকাবিলা কৰাত অত্যাধিক উদাৰতা প্ৰদৰ্শন কৰা আৰু ফলশ্ৰুতিত ইয়াৰ নিৰ্ণয় কৰিবলগীয়া গোচৰৰ নথিৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হৈ গৈ থকাৰ বাবে সমালোচিত হৈছে। গতিকে সম্পূৰ্ণৰূপে কোনো যোগ্যতা নথকা মূল্যহীন গোচৰসমূহ প্ৰৱেশৰ পৰ্যায়তে পৰীক্ষা কৰাটো অধিক প্ৰয়োজনীয়। মোকদ্দমা তৰাটো এটা ব্যয়বহুল কাম। যি গোচৰত বিৰোধীৰ অনুপস্থিতিতো আপীলকাৰীয়ে আদালতক পতিয়ন নিয়াব নোৱাৰে যে গোচৰটোৰ লগত তথ্য বা আইনৰ কোনো যুক্তিযুক্ত প্ৰশ্ন জড়িত, আমি বুজিব নোৱাৰো যে তাৰ পিছতো আপীলকাৰীয়ে কেনেকৈ প্ৰতিপক্ষক আদালতৰ সন্মুখত হাজিৰ হ'বৰ বাবে জাননী জাৰি কৰিবলৈ আহ্বান জনাব পাৰে আৰু ধন, সময় আৰু শক্তিৰ ক্ষেত্ৰত বিপুল ব্যয়ৰ ভাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে আৰু বিচাৰাধীন বিষয়ৰ সংখ্যাত সংযোজন ঘটাব পাৰে – এনে এক সংযোজন, যিটো প্ৰতিবাদীৰ হাজিৰ হ'লেও নিশ্চিতভাৱে কেৱল খাৰিজহে কৰা হ'ব।

সুৰিন্দৰ সিং বনাম হৰদিয়াল সিং আৰু অন্যান্য (১৯৮৫) ১ এছ.চি.চি. ৯১ গোচৰত ৰায় দিয়া হৈছে যে ধাৰা ১১৬চি-ৰ সৈতে আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত এই আদালতত কৰা আবেদনক দেৱানী আপীল হিচাপে গণ্য কৰিব লাগিব আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ মূল দেৱানী ক্ষেত্ৰাধিকাৰ প্ৰয়োগ কৰি নিষ্পত্তি কৰা বিষয়ৰ পৰা আপীলৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ হোৱাৰ দৰেই বিস্তৃত ক্ষেত্ৰাধিকাৰ প্ৰয়োগ কৰিব লাগিব। এই আদালতৰ সন্মুখত উত্থাপন কৰা আপীলত, লাগিলে সেয়া আপীলৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা কোনো পৰিনিয়মৰ অধীনত কৰা আপীলেই হওঁক বা সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত অনুমতি প্ৰাপ্তিৰ জৰিয়তে কৰা আপীলেই হওঁক, ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ উপলব্ধ ক্ষেত্ৰাধিকাৰ হৈছে আদালতৰ স্বাভাৱিক দেৱানী আপীল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ। এই পৰ্যবেক্ষণসমূহ এই প্ৰসংগত কৰা হৈছিল যে এই আদালতে সাধাৰণতে বিচাৰ ন্যায়াদীশে পোৱা তথ্যৰ ফলাফলত হস্তক্ষেপ নকৰে। সাধাৰণতে প্ৰমাণৰ মূল্যায়ন কৰি পোৱা ফলাফল,

বিশেষকৈ যেতিয়া এনে প্ৰমাণ মৌখিক হয়, আপীলৰ জৰিয়তে হস্তক্ষেপ কৰা নহয়; যদিও বিচাৰ আদালতে ভুল পন্থা গ্ৰহণ কৰা বুলি সন্দেহ হ'লে বা অন্যায় কৰা বুলি প্ৰমাণিত হ'লে, এই আদালতৰ ভুলটো শুধৰণি কৰি ন্যায় প্ৰদান কৰাৰ কেৱল ক্ষমতাই নহয়, বৰঞ্চ দায়বদ্ধতাও থাকিব।

গতিকে আমাৰ স্পষ্ট মতামত এই যে যদিও আইনখনৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত আপীল কৰাটো ন্যায়সংগত, তথাপিও গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণৰ পৰ্যায়ত আপীলটো সম্পূৰ্ণভাৱে খাৰিজ কৰাৰ এই আদালতৰ অন্তৰ্নিহিত ক্ষমতা কাঢ়ি লোৱা হোৱা নাই। লগতে আমি এইটোও যোগ দিওঁ যে এনে ক্ষমতা কেৱল ব্যতিক্ৰমৰ দ্বাৰাহে ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব যেনে, কোনো আপীলৰ ক্ষেত্ৰত আদালতে নিশ্চিত অনুভৱ কৰিব লাগিব যে সেই আপীলে তথ্য বা আইনৰ এনে কোনো প্ৰশ্ন উত্থাপন নকৰে যাৰ কাৰণে এই আদালতে শুনানিৰ পূৰ্বে প্ৰতিপক্ষক জাননী প্ৰেৰণ কৰিবলগীয়া হ'ব।

আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই বলিষ্ঠভাৱে উপস্থাপন কৰা যুক্তি নাকচ কৰা হৈছে। আপীলটো আদালতৰ সন্মুখত প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ বাবে (অৰ্থাৎ গ্ৰহণযোগ্যতা নিৰ্ধাৰণৰ বাবে শুনানি) ৰখা হওঁক।

আপীলটো প্ৰাৰম্ভিক শুনানিৰ বাবে ৰখা হৈছে।

বি.বি.বি.

অনুবাদক: হৰ্ষদীপ কলিতা, কণিষ্ঠ অনুবাদক, অনুবাদ শাখা, গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ'ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হ'ব।”
